

Digitálne knižnice, vlastné zariadenia, dostupné formáty. CVTI SR bolo súčasťou európskeho prieskumu o využívaní e-knžíh

Medzinárodný projekt zameraný na sprístupnenie kníh 20. a 21. storočia v digitálnej podobe nedávno zhodnotil výsledky svojho dotazníkového prieskumu. Jedenásť zapojených krajín Európy, vrátane Slovenska, zisťovalo rôzne preferencie respondentov pri používaní e-knžíh.

Slovenským zástupcom partnerského konzorcia je Centrum vedecko-technických informácií SR (CVTI SR).

Medzinárodný projekt [EODOPEN \(eBooks-On-Demand-Network Opening Publications for European Netizens\)](#) si v rámci európskeho kontextu zvolil náročnú výzvu. Európanom chce sprístupniť literatúru z 20. a 21. storočia, ktorá sa už nepredáva. Tieto obchodne nedostupné diela nie sú prístupné ani prostredníctvom internetu. K dispozícii sú len fyzicky, a to v knižniciach alebo v knižkupectvách.

„V rámci aktívnej participácie verejnosti na projekte sa uskutočnil dotazníkový prieskum. Zameraný bol na používanie e-knžíh a prebiehal od 20. apríla do 30. júna 2020 v jedenástich krajinách Európskej únie. Okrem dotazníka pre bežných čitateľov e-knžíh sa riešil aj špecifický dotazník pre nevidiacich a slabozrakých čitateľov. Otázky v dotazníku cielili na preferencie a želané vlastnosti elektronických kníh, ako aj problémy, s ktorými sa používatelia najčastejšie stretávajú či spôsob, akým získavajú k dokumentom prístup,“ upresňuje Tomáš Fiala z Centra vedecko-technických informácií SR (CVTI SR), ktoré je jediným slovenským členom medzinárodného partnerského konzorcia projektu.

Ako Fiala konkretizoval do záverečného vyhodnotenia boli zahrnuté dáta od 1 718 respondentov, ktorí odpovedali aspoň na 80 % otázok dotazníka. Väčšina respondentov patrila do vekovej kategórie 20 až 29 rokov. Z tohto dôvodu najväčšiu skupinu opýtaných tvorili študenti. S menším podielom ich nasledovali zamestnanci knižníc a akademickí pracovníci.

Prieskum ukázal, že viac ako polovica respondentov pristupuje ku e-knžíhám cez služby digitálnych knižníc. Skoro väčšina z nich sťahuje tieto e-knžíh do svojich zariadení a číta v offline režime. No a najobľúbenejším formátom na čítanie je PDF dokument alebo EPUB. Najčastejšie chcú oslovení v e-knžíhách vyhľadávať v plných textoch, prehľadávať text, ale samozrejme aj si publikáciu stiahnuť a uložiť.

Podrobnejšie približujú výsledky prieskumu **nasledujúce strany**. Prinášajú grafy a informácie k: **Prístup a používanie e-knžíh; Vyhodnotenie bloku otázok vo veci preferovaných vlastností e-knžíh a zvykov čitateľov; Vyhodnotenie bloku otázok vo veci formátu e-knžíh, špeciálneho softvéru a konvertovania formátov; Vyhodnotenie bloku otázok vo veci mobilného zariadenia na čítanie e-knžíh.**

Ako Fiala uzatvára, zámerom európskeho projektu EODOPEN, ktorý je spolufinancovaný Európskou komisiou v rámci programu Kreatívna Európa, je sprístupniť 15 000 digitálne nedostupných kníh z 20. a 21. storočia. CVTI SR je jedným z 15 projektových partnerov projektu, v ktorom participuje 11 európskych krajín.

„V rámci projektu EODOPEN spolupracujeme s občanmi a odbornými pracovníkmi, ktoré sa aktívne podieľajú na výbere materiálov na digitalizáciu. Jedným z projektových cieľov je aj sprístupnenie digitalizovaných kníh z 20. a 21. storočia, a to v rôznych formátoch s dôrazom na zabezpečenie bezproblémového prístupu pre používateľov mobilných zariadení a zrakovo znevýhodnených,“ dodáva Fiala.

Spolufinancované z
programu Európskej únie
Kreatívna Európa

EODOPEN (eBooks-On-Demand-Network Opening Publications for European Netizens) je štvorročný projekt, ktorý je spolufinancovaný Európskou komisiou v rámci programu Kreatívna Európa a podprogramu Kultúra. Jedným z hlavných cieľov projektu online sprístupnenie kníh z 20. a 21. storočia. Partnermi projektu sú inštitúcie z Rakúska, Estónska, Česka, Poľska, Slovenska, Nemecka, Portugalska, Maďarska, Švédska, Slovinska a Litvy. Celkový rozpočet projektu je približne 4 milióny Euro. Viac informácií o projekte nájdete na: <http://eodopen.eu/> a <https://www.cvtisr.sk/eodopen>

#eodopen #creativeeurope #CreativeEurope4Books

Kontakt pre médiá – Komunikačný odbor Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR:

tel: 02/59 374 253, tlacove@minedu.sk

Kontakt pre médiá – Centrum vedecko-technických informácií SR:

Eva Vašková, tel.: 02/ 69 25 113, eva.vaskova@cvtisr.sk

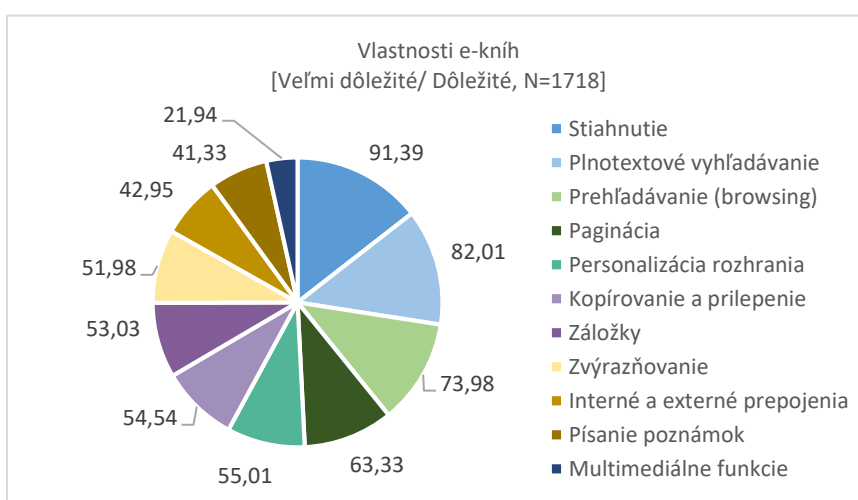
EODOPEN – Prvé výsledky európskeho prieskumu medzi čitateľmi e-knží (Prieskum medzi čitateľmi e-knží)

Do záverečného vyhodnotenia boli zahrnuté dáta od 1 718 respondentov, ktorí odpovedali aspoň na 80 % otázok dotazníka. Väčšina respondentov patrila do vekovej kategórie 20 až 29 rokov, preto nie je prekvapujúce, že najväčšiu skupinu tvorili študenti. S menším podielom ich nasledovali zamestnanci knižníc a akademickí pracovníci.

Prístup a používanie e-knží

Z prieskumu vyplýva, že najčastejšie používatelia získavajú prístup k e-knihám prostredníctvom služby digitálnych knižníc (54,59 %). Veľká skupina (41,56 %) používateľov, najmä študentov, knihovníkov a akademických pracovníkov, si e-knihy kupuje v komerčných obchodoch. Takmer polovica používateľov si e-knihy požičiava alebo sťahuje v knižniciach (40,62 %), pričom ide skôr o študentov.

Vyhodnotenie bloku otázok vo veci preferovaných vlastností e-knží a zvykov čitateľov

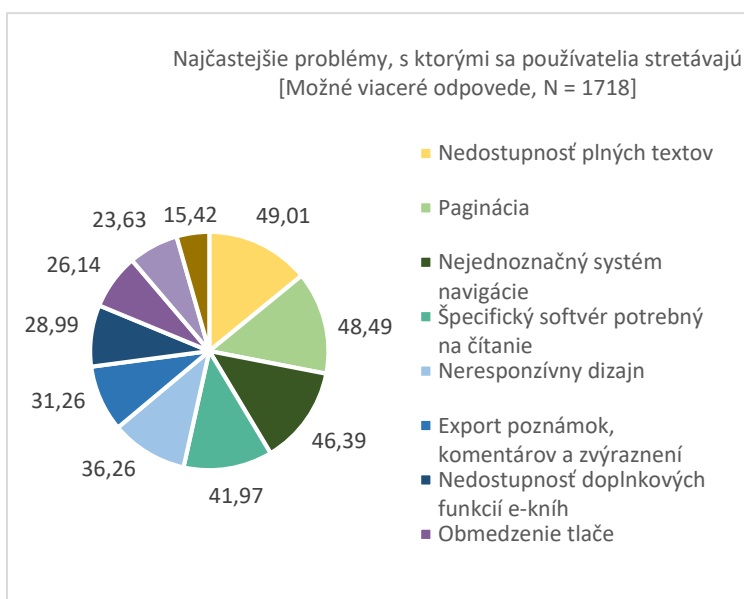

Až 86,03 % respondentov preferuje sťahovanie e-knží do svojich zariadení a následné čítanie v režime offline. Používatelia väčšinou čítajú e-knihu od začiatku do konca (57,22 %), a 37,95 % používateľov číta iba kapitoly a strany, ktoré ich zaujímajú.

Zaujímavou informáciou je, že až 60 % respondentov číta v rámci jedného sedenia dlhšie než 30 minút.

Graf č. 1: Najžiadanejšie a najdôležitejšie vlastnosti e-knží

Medzi najžiadanejšie a najdôležitejšie vlastnosti e-knží patrí podľa prieskumu možnosť stiahnutia a uloženia publikácie, plnotextové vyhľadávanie, prehľadávanie (browsing), zväčšovanie (zooming) a paginácia. Presné hodnoty k vyššie uvedeným vlastnostiam a funkcionalitám sú uvedené v grafe č.1.

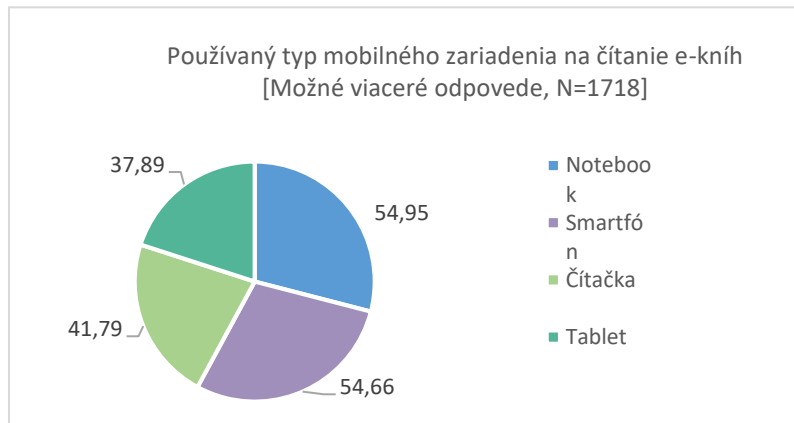
Medzi najčastejšie problémy, s ktorými sa používatelia e-knží stretávajú, patria nedostupnosť plných textov (49,01 %), paginácia (48,49 %), nejednoznačný systém navigácie (46,39 %) a špecifický softvér potrebný na čítanie (41,97 %). Medzi menej časté problémy patrí napríklad neresponzívny dizajn, export poznámok, komentárov a zvýraznení, a nedostupnosť doplnkových funkcií e-knží. Všetky vlastnosti a ich hodnoty sú uvedené v grafe č.2.

Graf č.2: Najčastejšie problémy, s ktorými sa používatelia stretávajú

Vyhodnotenie bloku otázok vo veci formátu e-knÍh, špeciálneho softvéru a konvertovania formátov

Z pomedzi respondentov je až pre 66,53 % používateľov dôležitý formát súboru e-knihy. Ale iba 18,74 % respondentov uviedlo, že využívajú softvér na konvertovanie formátu na vhodnejší a odpovedajúci ich potrebám. Najviac preferovaný formát súborov e-knÍh je PDF (45,76 %), za ním nasleduje EPUB (38,36 %). Iba 1 % až 4 % respondentov preferuje formáty typu HTML, TXT a RTF.

Vyhodnotenie bloku otázok vo veci mobilného zariadenia na čítanie e-knÍh

Najpreferovanejším zariadením na prístup k e-knihám a ich čítanie je notebook a smartfón. V o niečo menšej miere čitatelia používajú čítačky a tablet. Mnohí respondenti však označili viacero odpovedí. Výsledky prieskumu sú zobrazené v grafe č.3.

Graf č. 3: Používaný typ mobilného zariadenia na čítanie e-knÍh